



GÖTEBORGS  
UNIVERSITET

# Transdisciplinärt lärande med och genom estetiska uttrycksformer

Ett utvecklingsarbete om att använda sig av estetiska uttrycksformer i undervisning av andra ämnesområden i förskolan

Namn Lena Jonsson och Jennie Johansson  
Program Förskolläraryrket, för  
yrkesverksamma med yrkeserfarenhet inom  
förskola/förskoleklass



Examensarbete: 15hp  
Kurs: Löxv2g  
Nivå: Grundnivå  
Termin/år: HT 23  
Handledare: Monica Frick Alexandersson  
Examinator: Jennie Sivenbring

---

Nyckelord: lärandeobjekt, pedagoger, estetiska uttrycksformer, transdisciplinärt lärande, utvecklingsarbete, aktionsforskning, förskola

## Abstract

I denna studie har vi undersökt pedagogers medvetenhet och kompetens kring estetiska uttrycksformer i ett transdisciplinärt lärande. Detta innebär att använda sig av till exempel dans, musik, drama och bild som en metod för att undervisa i andra ämnen. Vår erfarenhet från tidigare verksamheter är att dessa uttrycksformer främst används i estetiskt syfte och inte som en metod för lärande av andra ämnen trots att forskning visar på att barn gynnas av båda delarna. Genom ett utvecklingsarbete har vi undersökt om pedagogerna upplever att barnen lär sig lättare med denna undervisningsform. Vi ville också ta reda på om detta är ett arbetssätt som pedagogerna kommer fortsätta använda sig av.

Studien är inspirerad av variationsteorin där fokus ligger på att tydliggöra lärandeobjektet. För att få förståelse för pedagogernas kompetens gällande undervisning med estetiska uttrycksformer som metod, fick de besvara en enkät innan utvecklingsarbetet kunde påbörjas. Därefter har vi använt oss aktionsforskning vilket innebär att man utgår från en frågeställning som sedan leder till en aktion/aktivitet. Reflektioner och diskussioner efter aktionen leder sedan till ny frågeställning och ny aktion.

Resultaten i studien visar på att samtliga pedagoger upplevde att lärandeobjektet blev tydligt för barnen när detta arbetssätt användes. Pedagogerna ser flera möjligheter med att använda detta arbetssätt då undervisningsformen lockade många barn och gjorde aktiviteterna lustfyllda. Svårigheter som lyftes är att det kan vara svårt som pedagog att veta vilket ämne man ska fokusera på i det transdisciplinära lärandet. Nästan alla pedagoger uppger att de kommer att fortsätta använda sig av estetiska uttrycksformer i ett transdisciplinärt lärande i framtiden. Flera pedagoger uppgav att deras kompetens inom det transdisciplinära lärandet har ökat efter deras medverkan i studien och att de ser potential att använda sig av detta sätt framför allt i undervisning av matematik, språk och naturvetenskap.

# Förord

Vi vill tacka alla pedagoger som medverkat i studien. Vi vill också rikta ett tack till Göteborgs universitet som genom denna distansutbildning gjort det möjligt för oss att ta steget och utbilda oss till förskollärare. All ny kunskap och alla nya infallsvinklar kommer vi ha stor nytta av i framtiden.

Vi vill också tacka våra fyra nya vänner vi fått under denna utbildning. Tack Sandra, Micaela, Weronica och Hanna för allt stöd och den pepp ni har gett oss under denna resa.

Sist men inte minst vill vi tacka vår handledare Monica Frick Alexandersson för allt stöd och att du har funnits där och besvarat våra frågor samt kommit med konstruktiv kritik under arbetets gång.

# Innehållsförteckning

<b>Förord</b> .....	<b>1</b>
<b>Innehållsförteckning</b> .....	<b>1</b>
<b>1 Inledning</b> .....	<b>3</b>
1.1 Förutsättningar .....	4
<b>2 Syfte och frågeställningar</b> .....	<b>4</b>
2.1 Frågeställningar .....	4
<b>3 Bakgrund och tidigare forskning</b> .....	<b>5</b>
3.1 Bakgrund.....	5
3.2 Tidigare forskning .....	6
3.2.1 Brister i undervisningen .....	6
3.2.2 Barn och estetik .....	7
3.2.3 Transdisciplinärt lärande genom estetiska uttrycksformer .....	8
3.2.4 Sammanfattning.....	9
<b>4 Teoretisk utgångspunkt och centrala begrepp</b> .....	<b>9</b>
4.1 Variationsteori .....	10
4.2 Lärandeobjekt .....	10
4.3 Aspekter .....	10
4.4 Lindströmsmodellen .....	11
<b>5 Metod och genomförande</b> .....	<b>12</b>
5.1 Aktionsforskning .....	12
5.2 Enkät .....	14
5.3 Kvalitativa intervjuer .....	14
5.4 Analysmetod .....	14
5.5 Etiska överväganden .....	15
5.6 Reliabilitet, generaliserbarhet och validitet .....	15
<b>6 Resultatredovisning</b> .....	<b>16</b>
6.1 Resultat av enkät.....	16
6.1.1 Analys av enkätresultat.....	17
6.2 Aktioner och process .....	17
6.2.1 Sammanfattning av pedagogernas reflektioner under processen.....	20
6.3 Resultat av intervjuer .....	20
6.4 Analys av resultat utifrån valda begrepp .....	22

<b>7</b>	<b>Diskussion .....</b>	<b>23</b>
7.1	Resultatdiskussion .....	23
7.2	Metoddiskussion .....	24
7.3	Fortsatt forskning .....	24
<b>8</b>	<b>Referenslista.....</b>	<b>26</b>
	<b>Bilaga 1-Samtyckesblankett vårdnadshavare .....</b>	<b>28</b>
	<b>Bilaga 2-Samtyckesblankett pedagoger .....</b>	<b>30</b>
	<b>Bilaga 3-Enkät pedagoger .....</b>	<b>32</b>
	<b>Bilaga 4-Loggbok pedagoger .....</b>	<b>34</b>
	<b>Bilaga 5-Intervjuguide .....</b>	<b>35</b>

# 1 Inledning

Föreliggande studie handlar om pedagogers kunskap om och deras färdigheter i att använda sig av estetiska uttrycksformer i ett transdisciplinärt lärande, samt vilka möjligheter eller svårigheter som pedagogerna ser efter studiens slut, gällande ett sådant arbetssätt.

Transdisciplinär betyder gränsöverskridande mellan områden (Nationalencyklopedin, u.å.)

I ”Läroplan för förskolan” (2018) står det ”Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla förmåga att skapa samt förmåga att uttrycka och kommunicera upplevelser, tankar och erfarenheter i olika uttrycksformer som bild, form, drama, rörelse, sång, musik och dans” (Lpfö 18, 2018, s. 14). Det står också att skapande kan användas både som ett innehåll och som en metod för att främja barns utveckling och lärande. Vi har sett vid tidigare arbetsplatser där vi har varit verksamma att estetiska uttrycksformer som bild, dans, musik, rytmik och drama oftast används som en enskild aktivitet. Forskning visar att barn lättare tar till sig undervisning när de får använda sig av kroppen och de olika sinnen, så kallat ”Learning by doing” (Dewey refererad i Moerman, 2015). Därför tycker vi att det skulle vara intressant att pröva ett utvecklingsarbete där man kan använda sig av estetiken i det transdisciplinära lärandet.

Forskning som stödjer transdisciplinärt lärande finns med i en studie utförd av Moreno m.fl. (2011). Den visade att barn som fått musikträning under fyra veckors tid fick en stor förbättring av deras verbala språk i form av utökat ordförråd. Även Pramling Samuelsson m.fl. (2009) har undersökt vad barn i förskolan kan lära sig med hjälp av musik, dans och poesi. I studien har de dock kommit fram till att pedagoger ofta upplever att det är svårt att själva förstå lärandeobjektet som de ska lära ut. I vårt utvecklingsarbete är det därför viktigt att pedagogerna själva har förståelse för vad de vill att barnen ska lära sig. En förhoppning är även att detta utvecklingsarbete kan erbjuda dem kompetensutveckling inom något eller några av de områden som de upplever att de behöver utveckla.

I läroplanen står också att ”Barnens lärande kan bli mångsidigt och sammanhängande om arbetssätten varierar och miljön är utmanande och stimulerande samt lockar till lek och aktivitet. Utbildningen ska ge utrymme för barnens egna initiativ, fantasi och kreativitet” (Lpfö 18, 2018, s. 11). Därför vill vi undersöka om undervisningen förändras och om pedagogerna upplever att barnen lättare tar till sig lärandeobjektet när de estetiska uttrycksformerna lyfts in i undervisningen av teoretiska ämnen som till exempel matematik, naturvetenskap och språk samt andra områden som till exempel demokrati. Vi vill se om undervisningen och möjligheten till lärande blir mer tillgänglig för barnen när de får använda sig av kroppen och sina sinnen. Detta utifrån att det i läroplanen står att ”Barnen ska ges förutsättningar för bildning, tänkande och kunskapsutveckling utifrån olika aspekter såsom intellektuella, språkliga, etiska, praktiska, sinnliga och estetiska. Detta förutsätter att alla i arbetslaget deltar i en aktiv diskussion om barnens lärande och om vad som är viktig kunskap i dag och i framtiden” (Lpfö 18, 2018, s. 10).

I Skolinspektionens granskning av 82 förskolor 2016 (2016) framkom det att förskolor i allt för låg uträkning använder sig av målstyrda processer utifrån läroplanen, samt att förskollärare behöver bli mer medvetna om deras egen viktiga roll i undervisningen. Vi upplever att det finns många olika tolkningar av begreppet undervisning inom förskolans verksamhet där många är rädda för att förskolan ska bli för lika skolan. I och med detta utvecklingsarbete hoppas vi att pedagogerna ska uppleva att undervisningen blir lustfylld,

lärorik och anpassad efter förskolebarn. Vi hoppas även att pedagogerna ska uppleva att undervisning genom transdisciplinärt lärande gör att lärandeobjektet, det vill säga det objekt som barnens uppmärksamhet riktas mot, blir tydligare för barnen.

Våra personliga erfarenheter från de förskolor vi tidigare arbetat vid är att de estetiska uttrycksformerna främst används som ett eget ämne, skapande, samt att det finns för lite kunskap om hur dessa kan användas i annat syfte. Under vår utbildning på förskolläraryrket vid Göteborgs universitet har vi vid flera tillfällen fått möjlighet att prova användningen av estetiska uttrycksformer i undervisning av andra ämnen och områden. Detta var något som vi upplevde som lite läskigt och ovant i början men efter att vi själva provat detta på våra arbetsplatser såg vi hur barnen blev mer delaktiga i undervisningen samt att vi upplevde att barnen hade lättare att ta till sig lärandeobjektet.

I vårt utvecklingsarbete i förskolorna vill vi se om pedagogernas medvetenhet om och inställning till att använda sig av de estetiska uttrycksformerna i ett transdisciplinärt lärande i undervisningen kommer att förändras under tiden som förändringsarbetet pågår. Vi vill också se om pedagogerna upplever att lärandeobjektet blir tydligare för barnen med denna undervisningsform.

## 1.1 Förutsättningar

Vi har valt att genomföra ett förändringsarbete på två kommunala förskolor i en mindre kommun. Den ena förskolan är en stor nybyggd förskola med sju avdelningar och tjugotre pedagoger. Förskolan är uppdelad på två våningar där barnen som är 3–6 år är placerade på övervåningen och de som är 1–3 år är placerade på undervåningen. I den här undersökningen har vi gjort ett urval som innebär att endast de som arbetar med de yngre barnen vid denna förskola blev tillfrågade att delta i studien. Detta för att vi ansåg att studien annars skulle bli alltför stor. Den andra förskolan är en mindre förskola med två avdelningar uppdelade med yngre och äldre barn. Vid denna förskola arbetar tio pedagoger där alla kommer få möjlighet att delta i undersökningen. Vi studenter har valt att ha ansvar för en förskola var för att vi ska ha möjlighet att vara så delaktiga i processerna som möjligt.

## 2 Syfte och frågeställningar

Vårt syfte med förändringsarbetet och undersökningen är att det ska bidra till en större medvetenhet och en ökad kompetens hos pedagogerna gällande estetiska uttrycksformer i ett transdisciplinärt lärande, samt att det leder till en ökad användning av detta i undervisningen.

### 2.1 Frågeställningar

Hur kan pedagogerna aktivt arbeta med estetiska uttrycksformer i de mer teoretiska ämnena?

Vilka möjligheter/svårigheter upplever pedagogerna i arbetet med transdisciplinärt lärande?

På vilka sätt upplever pedagogerna att barnen får en större förståelse för lärandeobjektet genom att använda sig av estetiska uttrycksformer?

## 3 Bakgrund och tidigare forskning

### 3.1 Bakgrund

Konst och lärande går hand i hand, de berikar och samverkar med varandra. När ett kreativt lärande används med dans oavsett ämne kommer man kunna se att det främjar språkutvecklingen, uttrycksförmågan och hur det hjälper inhämtningen av kunskap. Det skriver Moerman (2015). Moerman menar att det även stimulerar den kognitiva utvecklingen och ökar det kulturella medvetandet, samt att elevers lust att lära ska bemötas och väckas av pedagogerna. Vissa tar till sig kunskap när pedagogen undervisar dem sittandes i sina bänkar, när de använder sin abstrakta förmåga vid kända begrepp. Andra jobbar bäst i grupp och några når sin insikt genom att skapa och lära sig genom dans. Att erbjuda eleverna olika ingångar till lärandet gör att varje individs egna personliga begåvningar kan träda fram. Han säger även att i förskolor som arbetat med ett sinnesstimulerande arbetssätt och där barnen fick använda sin motoriska förmåga i verksamheten har man kunnat dokumentera hur barnen är bättre förberedda inför skolstart. Detta för att de utvecklat större språkliga färdigheter, bättre självkänsla och social empati. Det ökar också koncentrationsförmågan, förmågan att samarbeta samt suddar ut könsgränser bland barnen.

På Skolverket finns en text av Knutes Nyqvist och Wallius (2020). Där lyfter de bland annat hur Burman (refererad i Knutes Nyqvist & Wallius, 2020) resonerar kring vilken kunskap estetiska lärprocesser kan leda till och det påtalas att dessa former kompletterar varandra och den ena inte utesluter den andra. Burman anser att estetiska lärprocesser kan bidra till:

**Ett speglande och synliggörande** – Sedan långt tillbaka i tiden utgår konst från att efterbilda, imitera eller avbilda något. Genom det speglas vår verklighet men den ger oss också insikt i hur andra människors villkor ser ut.

**Ett sinnligt, känslomässigt och kroppsligt pågående lekande** – Ett annat sätt är att tala om konst och ha utgångspunkten att vi människor är estetiska varelser. Burman hänvisar till Schiller (refererad i Knutes Nyqvist & Wallius, 2020) som benämner människan som en ”lekande” varelse som i ett pågående skeende antingen själv skapar eller tar del av andras konst. Estetiska lärprocesser kan handla om att själv vara en del av ett lekande och låta sig innefattas i såväl sinnliga, kroppsliga och känslomässiga uttryck.

**En annan form av kunskap** – Det lyfts också att ett annat sätt att förstå konst är att alltid se konst som en annan form av kunskap. En kunskap som man inte kan greppa utan det handlar om kunskap som är sinnlig och sensitiv. Kunskapen finns i kroppen.

**Ett vidgat seende** – Till sist kan estetiska lärprocesser hjälpa oss att vidga vårt seende kring konst. Det kan visa att vårt mer sentida synsätt kring konst handlar om att den konst som visas för oss skapar ny konst, det vill säga att konst är föränderlig.

Knutes Nyqvist & Wallius (2020) nämner detta resonemang för att visa att det ofta handlar om andra ändamål än de som man enkelt definierar till lärandemål. Vidare nämner de också ordet multimodalt lärande som även det pekar på nyttan av att variera sina uttrycksformer genom att använda bland annat ljud, rörlig bild eller digitala verktyg. Att musik, rörelse och lek är naturliga delar i barns identitetsskapande och utveckling samt att man igenom detta kan delta i gruppaktiviteter, främjar samarbete och lyhördhet inför andra. Dessa sinnliga aktiviteter passar bra i undervisningssammanhang då det riktas mot socialt samspel och kan anpassas och användas till problemlösning i olika åldrar (Hart, refererad i Knutes Nyqvist &



Wallius, 2020). Hart säger också att när man rör sig tillsammans i takt, har roligt och skrattar tillsammans innebär det en överföring av motorik och känslor. Detta blir då både lustfyllt och utvecklande ur ett emotionellt perspektiv. När dessa emotionella ögonblick uppstår och upplevelsen delas av flera förstärks den och skapar en erfarenhet som blir extra befast.

## 3.2 Tidigare forskning

### 3.2.1 Brister i undervisningen

I en artikel skriven av Björklund m.fl. (2019) diskuteras och problematiseras förhållandet mellan lärande, undervisning och läroplansmål och hur de samspelar i förskolan. Artikeln är skriven utifrån att Skolinspektionen i sin granskning 2016 kommit fram till att förskolan inte är tillräckligt målstyrd samt att det finns stora brister i undervisningen. Författarna har valt att inrikta sig på matematikundervisning i förskolan utifrån ett utvecklingspedagogiskt perspektiv. De utgår också utifrån variationsteorin i sina diskussioner vilket även vi gör i vårt utvecklingsarbete. De använder sig av exempel från ett pågående projekt/studie där man undersöker tydligheten hos läraren i undervisningen av matematik. Utifrån deras exempel i den pågående studien problematiserar författarna att undervisning inte automatiskt leder till lärande utan hur viktigt det är att förskolläraren tydliggör lärandeobjektet för barnen samt att man behöver se varje barns behov och hur de tar till sig lärandet. Författarna trycker på hur viktigt det kompensatoriska uppdraget är för att alla barn ska ha samma rätt till lärande. De menar också att det är viktigt för förskollärarna i sin planering av målstyrda processer, att utgå från vad de vill att barnen ska få syn på och sedan planera utifrån det.

Att förskollärarytbildningen ser olika ut i landet medför en ojämlikhet i hur väl studenterna förbereds för att använda sig av estetiska uttrycksformer i förskolan. Lindqvist (2020) uttrycker i sin artikel en oro för dessa olikheter och har utfört en studie med 56 studenter, varav 43 kvinnor och 13 män, som studerat på förskollärarytprogrammet vid ett universitet i Sverige. Studien grundar sig i en reflektionsuppgift som studenterna fick termin 6 på utbildningen. De skulle då reflektera kring den första estetikkursen på 7,5 poäng som de läste termin 3. Den kursen fokuserade på lek/lekteorier, dans, rörelse och drama både teoretiskt och praktiskt genom olika workshops. Studiens empiriska underlag utgår från dans, rörelse och drama. I studenternas reflektioner framkom att de upplevde en nyfunnen kunskap om kroppens betydelse och att barn utforskar genom att använda sig av koppen och sina sinnen. Studenterna uttryckte också att workshoparna där de praktiskt fick prova på de olika uttrycksformerna var viktiga både för att kunna förstå det teoretiska mer konkret men även för att kunna våga och få tips och idéer. Flera av studenterna lyfte också att de innan kursens start tänkte att de estetiska uttrycksformerna var något svårt som de inte var tillräckligt bra på men efter kursen hade de en större förståelse för att det inte behöver vara så avancerat. Trots detta uttryckte cirka hälften av studenterna i reflektionerna att de känner sig osäkra inför att arbeta estetiskt, framför allt i den mer fria delen där fantasin ska utvecklas hos barnen. Flera kände en oro för att misslyckas och inte vara en tillräckligt bra förskollärare inom dessa ämnen.

Karlsson Lohmander (refererad i Lindqvist, 2020) menar att det finns stora brister i lärarutbildningen då de blivande förskollärarna inte fått tillräckligt med redskap för att kunna använda sina teoretiska kunskaper i estetiska uttrycksformer praktiskt, vilket kan leda till att barnen inte får uppleva dessa på förskolan. Även Lindqvist (2020) problematiserar detta och de stora skillnaderna på hur mycket praktiskt och teoretiskt som lärs ut på de olika

förskolläraryr utbildningarna i Sverige. Lindqvist menar att forskning visar hur viktigt det är att barnen får uppleva och uttrycka sig med kroppen och att de nyutbildade förskollärare därför behöver vara väl förankrade med estetiska uttrycksformer och ha en vilja att använda sig av detta.

I en annan studie lyfts också pedagogers kompetens inom estetiken som en viktig del i förskolan. Pramling Samuelsson m. fl (2009) har i ett projekt försökt ta reda på vad barn ska kunna lära sig av musik, dans och poesi. Under projektets gång framgick det att det var svårt för pedagogerna att urskilja lärandeobjektet när det handlade om dessa estetiska uttrycksformer. Författarna problematiserar att estetiska uttrycksformer är något som traditionellt sett bara ska användas inom skola/förskola utan att pedagogerna riktigt förstått vad barnen kan lära sig av detta. Pramling Samuelsson m.fl (2009) betonar betydelsen av hur viktigt arbetet med de estetiska uttrycksformerna är för barnens tidiga skolgång.

### 3.2.2 Barn och estetik

Om man skulle kika in under en danslektion i kreativ dans skulle det kanske inte se ut som att det händer något speciellt (Gilbert, refererad i Dow, 2010). En lärare och några barn som sitter på golvet med benen i kors och gungar lite med kroppen. Reflekterar man sen vidare kan man se att alla barnen har ett leende på läpparna, och nu skulle man kanske ana att det händer något som inte syns. Barnen föreställer sig nämligen olika scenarion inom sig, de åker båt till spännande platser därav de gungande rörelserna. Gilbert (refererad i Dow, 2010) beskriver att lärare och personer i dagens samhälle ser oftast på dans som något som händer på en scen. Är läraren sen inte bekväm med dans som undervisning eller uttrycksform kan de känna sig obekväma att använda sig av och erbjuda kreativ rörelse i klassrummet. Kanske är de rädda för att skapa oreda och att det ska bli rörigt. Olika rörelsesessioner är ett väldigt bra sätt att låta fysisk aktivitet samspela med andra delar av läroplanen. Genom rörelse kan barn utmanas i flera ämnen och rörelsen blir ett nytt verktyg som man till exempel kan använda i olika temaarbeten. Detta arbetssätt täcker även in de flesta inlärningsområden så som de sociala, de emotionella, de fysiska och de kognitiva. Kreativ rörelse kan vara ett vägledningsverktyg som kan användas under hela dagen på olika sätt (Stinson, refererad i Dow, 2010). Barn som är med i rörelseaktiviteter blir kroppsmedvetna, de lär sig kroppskontroll, rumsuppfattning och olika riktningar. De flesta typer av rörelseaktiviteter kan ändras så att alla barn i en grupp kan delta. Barn kan närma sig rörelse på individuella sätt, beroende på var och ens förmåga, fantasi och erfarenhet.

I en annan studie utförd i Turkiet studerades tio förskollärares inställning till aktivt lärande, det vill säga att barn lär sig genom att vara aktiva (Özbay, 2022). Studien visade att förskollärarna ansåg att genom att barnen får vara aktiva med kroppen i undervisning aktiveras deras sinnen vilket leder till en bredare och mer hållbar kunskapsinläring. Förskollärarna ansåg också att det är viktigt att planera undervisningen utifrån barnens olika inlärningsbehov. Studiens resultat visar att en viktig del av förskolans processer är utgå från uttrycket "learning by doing".

Melodifestival är en lek som innehåller både fantasi, medielek och musik. Den blir som ett skapande i sig. Behövs musik som undervisning eller räcker det att barnen har tillgång till musikerfarenhet via tex digitala verktyg i hemmet? Denna fråga ingår i en studie av Lagerlöf och Wallerstedt (2018) som handlar om förskollärares perspektiv på musikundervisningens utmaningar för de yngsta barnen i förskolan. Lagerlöf och Wallerstedt (2018) lyfter att många

som arbetar inom förskolan och skolan idag känner sig osäkra på estetiska uttrycksformer och därför ibland väljer bort detta i sin undervisning. Framför allt verkar detta gälla musik och sång som får allt mindre utrymme i förskolläraryrket. Musik och de andra estetiska ämnena är nu bara ett mindre inslag i utbildningen, trots att det i läroplanen står att estetiska uttrycksformer är något som barn ska kunna använda för att uttrycka sina erfarenheter (Lpfö18, 2018). Att barn idag har tillgång till musik i stor utsträckning även utanför skolan och förskolan gör musikens roll i verksamheterna extra invecklad eftersom den förutsätter en medvetenhet över vad musiken i förskolan ska ha för roll i undervisningen. Många talar idag om att musik är en metod för att stötta barns språkinläring, och att man kan använda musik som en del i ett transdisciplinärt lärande, det vill säga, att man använder musiken som ett sätt att lära sig något mer än bara musik.

Vidare kan man läsa i artikeln om hur Ferm Thorgersen (refererad i Lagerlöf & Wallerstedt, 2018) beskriver hur musikalisk kunskap ingår i olika dimensioner så som strukturell-, kroppslig-, existentiell-, akustisk-, emotionell och slutligen en spänningsmässig musikalisk kunskap. Det sägs också att alla dessa olika former bör erbjudas men vid skilda tillfällen och som aktiviteter i förskolans musikaliska verksamhet. I förskolan kan man prata om barnkultur som kan beskrivas som kultur vuxna skapar för barn, till exempel att man sjunger barnvisor som skapats av vuxna för barn (Mouritsen refererad i Lagerlöf & Wallerstedt, 2018). Sedan finns också kultur av barn, här är barnen själva skapare till exempel koreografi eller sångtexter. Här får då den vuxna en viktig roll i hur detta skapande kan integreras i den dagliga verksamheten och på så sätt bli en naturlig del i ett gemensamt utforskande.

### **3.2.3 Transdisciplinärt lärande genom estetiska uttrycksformer**

Moreno m.fl. (2011) har i sin studie undersökt om språkliga och spatiala förmågor kan förbättras när barn tränas i musik kontra bild/konst. Studien bestod av 64 barn i åldrarna 4–6 år som delades in i två olika grupper under fyra veckor, ena gruppen skulle få musikträning och den andra gruppen barn skulle få bild/konstträning. Innan barnen påbörjade träningen gjordes ett intelligenstest på de deltagande för att bedöma barnens nuvarande intellektuella funktion verbalt och spatialt. Resultaten visades vara relativt lika i de båda grupperna. Under fem dagar i veckan i fyra veckors tid fick barnen musik eller bild/konstträning under en timme, två gånger om dagen. Även föräldrarna fick besvara frågor om barnens tidigare erfarenheter inom musik och bild/konst. Efter barnen genomgått de fyra veckor med musik- eller bild/konstträning fick barnen återigen utföra intelligenstesterna. Resultatet visade att de barn som hade fått musikträning visade på en stor förbättring i deras verbala intelligens gällande ordförråd. De barn som hade fått bild/konstträning visade inte någon större förbättring inom vare sig verbal eller spatial intelligens. Författarna såg dock en möjlighet till att utveckla barnens spatiala förmågor genom bild/konst men frågade sig om studien möjligtvis var för kort för att se resultat. Författarna kom fram till utifrån resultatet att barnens verbala förmågor utvecklades genom att de fick tränas i att lyssna på musik.

Även Dahlbäck (2016) lyfter språket i en studie om hur lärare uppfattar de estetiska uttrycksformerna kopplat till svenskinläring. Dahlbäck intervjuar lärare och flera av dem påtalar att estetiska uttrycksformer är en bra väg in i skriftspråket. Det är ett bra sätt att sudda ut barns olikheter och ett sätt att skapa gemenskap. I studien betonas även att om barnen/eleverna får möjlighet att utforska estetiska uttrycksformer så som drama, dans, sång, musik, bild och form så kan de få en möjlighet att utveckla fantasi, kreativitet och föreställningsförmåga. Barnen kan även få en chans att utveckla sitt kritiska tänkande vilket är

en tillgång i dagens föränderliga samhälle. I studien betonar flera av de intervjuade lärarna att genom estetiska uttrycksformer blir skolan en plats för alla oavsett kultur eller bakgrund. Man behöver inte ha samma språk utan musiken, dramat eller sången blir ett gemensamt språk just där och då. Både forskare och lärare i studien anser att estetiska ämnen har stor betydelse för utveckling av kunskaper i andra ämnen, men även för att skapa gemenskap och trivsel i grupperna. Dock känner ibland pedagoger enligt Dahlbäck (2016), att de inte har kunskap eller redskap för att integrera de estetiska ämnena i den vanliga undervisningen. Detta blir då som att estetiska uttrycksformer ses som något som är lite annorlunda eller speciellt och inte alls den naturliga del av vardagen som man önskar.

Det finns också forskning som visar hur matematikinläring kan underlättas genom estetiska uttrycksformer. Duman och Özçelik (2018) har undersökt om drama kan hjälpa elever att utveckla metoder för problemlösning samt matematikinläring. I studien fokuserades på att öka elevernas förståelse för de geometriska egenskaperna men även tillvägagångssättet för eleverna för att lösa problem. 59 elever ingick i studien varav 42 undervisades under sex veckor med kreativt drama som metod. Resterande elever ingick i en kontrollgrupp som använde sig av den ordinarie kursplanen. Resultatet av studien visade en markant skillnad i dramagruppen där elevernas förmågor till att själva hitta på strategier för att lösa problemen ökade. Även elevernas geometriska kunskaper hade ökat drastiskt. Kontrollgruppen som utgått från ordinarie undervisning visade inte på någon större förändring.

I en annan forskningsstudie i Taiwan studerades yngre barns naturvetenskapliga och estetiska lärande (Chen, 2020). Pedagogerna använde sig av en färdig planering där estetiken infördes i deras tema, vilket var plantering. Studien gjordes på en grupp om 24 barn. I forskarnas planering av att införa estetiken i temat praktiserades Deweys idé att barns sinnen från början har sitt ursprung från estetikens värld. Under studiens gång fick barnen lära sig om den naturvetenskapliga delen av plantering genom att använda sig av bland annat konst, musik, känslor, sång, instrument, rörelse och drama. Barnen uppmanades att använda sina sinnen i eget skapande. Studien visade att den integrerade planeringen som följdes hade ett stort inflytande på både barnens vetenskapliga kognitiva förmågor och estetiska förmågor. Dessutom uttryckte 22 av barnen att deras inställning till naturvetenskap hade förbättrats.

### **3.2.4 Sammanfattning**

I den forskning som vi har beskrivit visar studier att förskollärare har olika förutsättningar för arbetet med estetiska uttrycksformer beroende på var i landet de har studerat. Det har också visats att det är viktigt att pedagogen är tydlig med lärandeobjektet i undervisningen för att ett lärande ska kunna ske. Utifrån ovan beskrivna studier kan vi också utläsa betydelsen av att inkludera kropp och sinnen i undervisningen. Resultat i studierna visar att användandet av estetiska uttrycksformer främjar inläringen av språk, matematik och naturvetenskap.

## **4 Teoretisk utgångspunkt och centrala begrepp**

Åkerblom m.fl. (2020) menar att teorin man väljer att utgå ifrån ska genomsyra ett helt forskningsprojekt. Frågorna som ställs ska utgå från teorin och även kunna besvaras utifrån den.

## 4.1 Variationsteori

Vi har valt att utgå från Variationsteori i vårt utvecklingsarbete. Det finns två syften med variationsteori (Björklund 2020). Det ena är att kunna tydliggöra lärande av ett lärandeobjekt/fenomen med hur och varför det sker. Det andra syftet är att undervisningen formas utifrån hur de som ska undervisas bäst kan få förståelse för lärandeobjektet. I vårt arbete tar vi utgångspunkt i att barn lär sig bäst genom kroppen och deras sinnen. Därför vill vi designa undervisningen utifrån det och se vad som händer om pedagogerna ändrar sitt arbetssätt. När man utgår ifrån variationsteorin är en viktig punkt att lärande alltid är lärande av något. Man behöver beskriva lärandet i relation till vad det är man vill att barnen ska lära sig. Variationsteorin beskriver att vi uppfattar vår värld på olika sätt och att man kan erfar nya kunskaper på ett nytt sätt även om man varit med om fenomenet vid tidigare tillfällen. Variationsteorin beskriver lärande som differentiering vilket innebär att när man lärt sig något kan man se detta på ett mer varierat sätt än tidigare. Differentierat betyder att man lär sig se det som är specifikt för ett fenomen från det som är mer generellt samt vilka delar ett fenomen kan bestå av. De begrepp som vi valt att använda oss av utifrån variationsteorin är lärandeobjekt och aspekter. Vi har också valt att använda oss av Lindströmsmodellen (Lindström, 2015) då vi anser att den är relevant i utvecklingsarbetet.

## 4.2 Lärandeobjekt

Lärandeobjekt är detsamma som lärande av något (Björklund, 2020). Det är viktigt i denna teori att ha fokus på ett tydligt lärandeobjekt och hur barnen kan få förståelse för detta genom en varierad undervisning. Lärandeobjektet kommer att se olika ut på de olika avdelningarna och därför är det viktigt att pedagogerna vet vad lärandeobjektet är, det vill säga vad barnen ska få möjlighet att lära sig. Lärandeobjektet är inte endast kunskapsobjekt utan även ett sätt att ta till sig undervisningen som sker (Björklund, 2020).

## 4.3 Aspekter

Barnen behöver få möjlighet att utforska lärandeobjektet utifrån olika aspekter för att få en större förståelse för det som lärs ut (Björklund 2020). I detta utvecklingsarbete ser vi möjlighet att barnen får lära sig med och genom t. ex drama, musik, bild och på så sätt se olika aspekter av lärandeobjektet. De får uppleva med sina sinnen och på olika sätt genom en varierad undervisning. Lärandeobjektet kan ha både generella och specifika aspekter. Den generella aspekten innebär ett sätt att hantera något eller en förmåga, när man uppfattar, begriper, tolkar eller urskiljer något. Den specifika aspekten är däremot riktad mot ett specifikt mål som ett begrepp, en händelse, symboler eller ett förhållningssätt. Ju fler aspekter barnet upplever ju större, bredare och mer nyanserad blir förståelsen för fenomenet. Med hjälp av variationsteorin kan man analysera och försöka förstå varför undervisningen ibland fungerar jättebra och ibland inte alls. Den hjälper oss att hitta kritiska aspekter och hur vi kan förändra vårt arbetssätt utifrån dessa.

## 4.4 Lindströmsmodellen

Lindström har skapat en modell som kan användas som ett verktyg i förståelsen av vad estetiska lärprocesser handlar om (Lindström, 2015). Han bygger modellen på fyra aspekter på lärande, OM, I, MED, och/eller GENOM ett estetiskt ämne.

Lärandet OM ett estetiskt ämne innebär att kunskap om ämnet inhämtas på teoretisk väg genom att man läser sig till det.

När lärandet sedan övergår till lärande I ett estetiskt ämne så hamnar fokuset på själva görandet och att det är ett utforskande i sig.

Att lära sig MED ett estetiskt ämne innebär oftast att det estetiska ämnet används för att ge kunskap inom ett annat ämnesområde.

Den sista formen som är att lära GENOM ett estetiskt ämne går ut på att man förbättrar och utvecklar sina allmänna kompetenser.

		<u>Mål</u>	
		Konvergent	Divergent
<u>Medel</u>	Mediespecifikt	Lärande OM	Lärande I
	Medieneutralt	Lärande MED	Lärande GENOM

(Lindström, 2015)

Målet syftar till vilken form av lärande som sker och kan delas upp i konvergent och divergent. Är målet konvergent så är det bestämt på förhand och du har ett specifikt mål med uppgiften. Är målet däremot divergent så blir lärandet mer oförutsägbart och bygger oftast på att du använder dig av kunskap och erfarenheter som du redan har för att skapa nya erfarenheter.

Medel beskriver hur lärandet sker, även detta har två olika delar. Är medlet mediespecifikt har det en närhet till material och du kan påverka innehållet genom hur du förmedlar uppgiften, den är ämnesdidaktisk. Om den i stället är medieneutral så är det inte den estetiska uttrycksformen som är den viktiga utan vad du kan uppnå med hjälp av dem. Du är mer oberoende av material och bygger i stället ditt lärande på personlig utveckling eller akademisk kunskap (Lindström, 2015).

Begrepp ifrån denna modell som vi tycker är relevanta för vår studie är framför allt lärande MED och lärande GENOM. Vi vill att pedagogerna ska använda sig av en undervisning där estetiska uttrycksformer är en metod för att lära sig om något annat ämne eller inom ett område som t. ex demokrati. Lindström nämner även begreppet medieneutralt Vi kommer också framför allt att använda oss av en lärandeform med konvergent mål då vi vill att lärandeobjektet (vad vi vill att barnen ska lära sig) är bestämt på förhand.

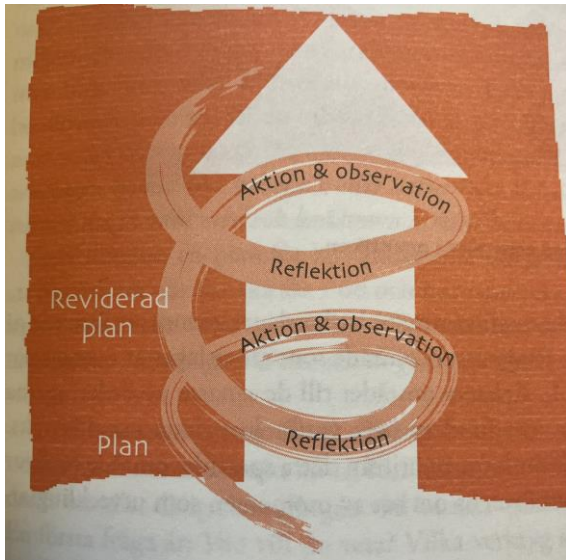
## 5 Metod och genomförande

Vi har valt att genomföra ett förändringsarbete och har använt oss av både kvantitativa data i form av en enkät och kvalitativa data med intervjuer för att utvärdera om vårt förändringsarbete lett till någon förändring. Vi har använt oss av metoden aktionsforskning där vi handlett pedagogerna och tillsammans med dem utvecklat undervisningen, där pedagogernas reflektioner hela tiden varit det som fört processen framåt. På detta sätt hoppades vi att få syn på vad som redan görs i undervisningen på förskolorna samt vad vi tillsammans har möjlighet att förändra.

Vi startade utvecklingsarbetet med att samla in kvantitativa data i form av enkäter för att få en uppfattning om pedagogernas kunskap om estetiska uttrycksformer samt av deras erfarenhet av att använda sig av dessa i undervisning inom andra ämnen/områden. Utifrån enkätens resultat gick vi sedan in i arbetslagen och handledde, utbildade och förhoppningsvis inspirerade pedagogerna till att prova detta arbetssätt. Det var viktigt för oss att bibehålla fokus på avdelningarnas egenvalda tema för terminen och att vi sedan tillsammans hjälptes åt att hitta vägar för hur barn kan lära sig om lärandeobjektet med och genom estetiska uttrycksformer och att de får lära sig på olika sätt genom variation. Genom aktionsforskning följde vi hela tiden upp den aktion som utförts, utvärderade och utvecklade vidare. Vid avslutad studie samlade vi in kvalitativa data i form av intervjuer för att kunna utvärdera om arbetssättet lett till förändring hos pedagogerna. Då pedagogerna hade svårt att komma ifrån en längre tid ur barngrupp valde vi att använda oss av kortare intervjuer där pedagogerna ändå gavs möjlighet att utveckla sina svar för hur de upplevde arbetssättet.

### 5.1 Aktionsforskning

Vi har i vårt utvecklingsarbete använt oss av aktionsforskningsmodellen. Aktionsforskning består av två ord. Första ordet aktion innebär att man utför en handling för att något ska förändras (Rönnerman, 2020). Det andra ordet, forskning, innebär att man hela tiden följer upp vad som händer i dessa aktioner, för att utveckla de vidare. Rönnerman (2020) beskriver aktionsforskning som en process bestående av spiraler. Varje spiral utgår ofta från en frågeställning som leder till en aktion och observationer. Därefter görs en reflektion och nya frågor kan väckas. På detta sätt fortsätter processen i nya spiraler.



(Rönnerman, 2010, s. 25)

Att som pedagog i förskolan använda sig av aktionsforskning innebär att ständigt vilja förbättra verksamheten (Rönnerman, 2020). Detta görs genom uppföljning där man kritiskt granskar och reflekterar över den aktion som utförts. Utifrån resultat kan nya frågeställningar utformas vilket leder till nya aktioner.

I en artikel av Rönnerman (2018) beskrivs tre olika former av aktionsforskning: teknisk, praktisk, och kritisk. Vi valde utifrån dessa att utgå från kritisk aktionsforskning då den innebär att alla som deltar i förändringsarbetet är delaktiga i alla delar av processen, planera, agera, observera och reflektera. Viktiga delar av kritisk aktionsforskning är att pedagogerna är införstådda med den vetenskapsteori som ligger till grund för förändringsarbetet vilket till exempel kan leda till att pedagogerna kan använda sig av ett nytt tillvägagångssätt som aktion i undervisningen. Målet är att aktionerna och reflektionerna ska leda till högre måluppfyllelse. Ett kollegialt lärande när pedagogerna ges tid att diskutera och reflektera tillsammans är kärnan i detta arbetssätt.

I vårt utvecklingsarbete har detta inneburit att alla pedagoger ska känna sig delaktiga i utvecklingsprocessen. I starten av utvecklingsarbetet valde vi att ha en informationsträff med deltagande pedagoger. Här fick pedagogerna information om vad transdisciplinärt lärande innebär samt vad forskning visar gällande detta område. Utifrån pedagogernas frågor och idéer utformades aktioner som skulle utföras i barngrupp och sedan följas upp, utvärderas och utvecklas systematiskt tillsammans med oss som studenter. Vi ansåg att det var viktigt för pedagogerna att reflektera efter att de utfört aktiviteterna och därför gav vi varje avdelning en loggbok som dom kunde skriva i efter varje utförd aktion. Genom att de kunde skriva direkt efter att de utfört sina aktiviteter hoppades vi att det skulle vara lättare för pedagogerna att komma ihåg när det var dags för oss att reflektera tillsammans i slutet av veckan. Vi valde att lägga in frågor som hjälp i loggböckerna men pedagogerna instruerades att bara besvara de frågor som de själva kände var relevanta för deras aktion. Vi försökte också förmedla att det var viktigt att pedagogerna kände att loggboken skulle användas som ett hjälpmedel för dem och inte kännas som ett måste eller något tidskrävande. En viktig del för oss som studenter var att kunna analysera resultaten av insatsen samt att dokumentera detta.

Det var vi som studenter och ledare av utvecklingsarbetet som valde metod för interventionen i och med att pedagogerna hade i uppdrag att införa estetiska uttrycksformer i undervisningen



av andra ämnen. Men det var ändå pedagogernas frågor och idéer kring hur det skulle kunna införas som styrde vilken handling som skulle iscensättas. Det var viktigt att vi som studenter var väl insatta i ämnet så att vi kunde finnas där och handleda pedagogerna framåt i utvecklingsarbetet.

## 5.2 Enkät

Barmark och Djurfeldt (2020) beskriver att en enkät kan kännetecknas som en sorts intervju där intervjuarna vill få svar på olika frågor. Skillnad på en intervju där minst två personer samtalar och en enkät är att enkätens frågor kommer att ställas på precis samma sett till alla som utför den. Typiskt för enkäter är också att svarsalternativen ofta är begränsade till specifika svarsalternativ. Detta kallas för stängda frågor och kan utvärderas genom statistik. Även om merparten av enkäter oftast består av stängda frågor kan man även använda sig av öppna frågor där den intervjuade ges tillfälle att svara mer utförligt och personligt.

Vi valde att inleda vårt utvecklingsarbete med att låta pedagogerna i studien svara på en enkät. Genom enkäten hoppades vi på att få svar på vad pedagogerna har för erfarenheter och attityd till att arbeta med estetiska uttrycksformer som en metod i deras undervisning av andra ämnen och områden. Vi valde att både ha stängda, mätbara frågor och öppna frågor för att få veta mer utförligt om hur pedagogerna tänker kring transdisciplinärt arbete. Efter genomförd enkätundersökning hade vi en större förståelse för hur mycket handledning och utbildning som vi behövde bidra med för att pedagogerna skulle känna sig bekväma och engagerade att delta i utvecklingsarbetet. Genom enkäten fick vi också ett resultat att jämföra med när vi genomförde våra intervjuer i slutet av processen.

## 5.3 Kvalitativa intervjuer

Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015) menar att planeringen innan intervjuer kan vara komplex och att det är viktigt att man ser till alla olika delar och planerar noga innan man utför dessa. Det är viktigt att man som intervjuare förstår att man inte alltid kommer få med hela sanningen och att de svar man får är knutna till personens åsikter i just den stunden. En stor skillnad på kvalitativa intervjuer och enkäter är att man med intervjuerna själv kan välja i vilken ordning frågorna kommer och anpassa frågeställningarna utifrån person. Detta gör det möjligt att få en bredare bild av hur någon uppfattar något. Eriksson-Zetterquist och Ahrne menar att det trots detta inte är fel att också använda sig av några standardiserade frågor för att kunna jämföra med tidigare svar. I vårt fall ville vi kunna jämföra med frågorna i enkäten från innan utvecklingsarbetet startade för att se om det skett någon förändring i pedagogernas förhållningssätt och tänk kring studiens arbetssätt.

## 5.4 Analysmetod

Vi valde att analysera våra enkätresultat genom att jämföra pedagogernas svar och utifrån det hitta likheter och skillnader. Detta gav oss en indikation på hur vi kunde gå vidare i utvecklingsarbetet och hur mycket handledning pedagogerna behövde. Genom att pedagogerna tilldelades loggböcker, hade vi bra underlag för de reflekterande samtal som

skedde mellan aktionerna. Genom dessa samtal kunde vi gemensamt analysera pedagogernas reflektioner och funderingar efter utförd aktivitet. Vi utgick från anteckningar från de reflekterande samtalen samt pedagogernas loggböcker när vi i resultatdelen beskriver och analyserar avdelningarnas processer. Vi kategoriserade sedan materialet utifrån de teoretiska begreppen vi valt att ha med i vår studie.

När vi skulle analysera våra intervjuer transkriberade vi först dessa och delade in dem utifrån de olika frågorna. Därefter färgmarkerade vi det transkriberade materialet, även här utifrån de teoretiska begreppen. I och med färgmarkeringen blev det mer lättöverskådligt att analysera och se resultat utifrån vår valda teori och att koppla resultaten till begreppen.

## 5.5 Etiska överväganden

Vi har följt dessa rekommendationer från Vetenskapsrådet (2002; 2017) om god forskningssed.

Informationskrav - Uppgiftslämnare/undersökningsdeltagaren har informerats av huvudmännen/studenterna om sin uppgift i studien samt vilka villkor som gäller. Här finns upplysningar om frivilligt deltagande med samt att deltagare när helst de vill själva kan välja att avbryta sitt deltagande.

Samtyckeskrav - Här inhämtar studenterna uppgiftslämnaren/undersökningsdeltagarens samtycke och säkerställer att deltagaren är väl informerad om vad den samtycker till.

Konfidentialitetskrav – Uppgifter om alla i en undersökning eller studie ska ges största möjliga konfidentialitet och eventuella personuppgifter skall förvaras på ett sådant sätt att obehöriga ej kan ta del av dessa. Här ska också uppgifter som kan vara identifierbara antecknas, lagras och avrapporteras på ett sådant sätt att enskilda människor ej kan identifieras av utomstående. I synnerhet gäller detta vid det som kan uppfattas som etiskt känsligt.

Nyttjandekrav - Uppgifter som insamlats om enskilda personer får endast användas för forskningsändamål och ej utlånas för kommersiellt bruk eller andra icke-vetenskapliga syften.

Innan vi påbörjade studien skickades en samtyckesblankett ut till både pedagoger och vårdnadshavare. I denna fanns information om studien, att det var frivilligt att delta samt att de har rätt att avbryta deltagandet när som helst under arbetets gång. Vi har också haft en muntligt längre genomgång för pedagogerna där de haft möjlighet att ställa frågor innan de skrev på samtyckesblanketten. I blanketten framgår också att alla personuppgifter är konfidentiella och att material som har använts i vårt examensarbete kommer att vara avidentifierade. Deltagarna i studien fick också information via blanketten att insamlat material och uppgifter endast kommer att användas i forskningsändamål.

För att studien ska vara trovärdig bygger vårt utvecklingsarbete på vetenskaplig grund samt egen erfarenhet och kompetens. Det var viktigt att vi som studenter var fördomsfria och inlyssnande. Det var också viktigt att vi var flexibla och att deltagarna kunde känna sig bekväma i situationen.

## 5.6 Reliabilitet, generaliserbarhet och validitet

Reliabilitet innebär att man vid undersökningar får samma resultat vid olika mätningar (Barmark & Djurfeldt, 2020). Frågor i en enkät bör vara tydliga och anpassade efter

målgruppen. Barmark och Djurfeldt (2020) menar också att omständigheterna kring till exempel hur en enkät besvaras påverkar reliabiliteten och att det därför var viktigt för oss att se till att alla deltagare fick god tid på sig och möjlighet att besvara enkäten i lugn och ro.

Arne och Svensson (2015) beskriver generaliserbarhet som om det är möjligt att förutsätta att resultaten skulle bli liknande om studien skulle utföras i en annan liknande miljö. Vi kan inte med säkerhet säga att det går att generalisera vår studie utan endast hänvisa till den forskning som vi utgår ifrån, vilket indikerar att det möjligen hade kunnat bli ett liknande resultat.

Validitet beskrivs av Barmark och Djurfeldt (2020) som att det är detsamma som att mäta rätt sak samt att du får svar på det du efterfrågar. Våra frågeställningar utgår från pedagogerna och om detta arbetssätt utgör en möjlighet för dem i deras undervisning. Det är då viktigt att alla våra metoder som enkät, aktionsforskning och intervjuer besvarar detta och inget annat så syftet framgår tydligt.

## 6 Resultatredovisning

I denna del kommer vi först att redogöra för resultatet av enkäten, sedan kommer en deskriptiv del där avdelningarnas olika aktioner beskrivs samt pedagogernas reflektioner under pågående utvecklingsarbete utifrån samtal och loggbok. Vi kommer redogöra för resultat utifrån intervjuer med pedagoger efter avslutad studie. Vi kommer slutligen att analysera pedagogernas upplevelser under processen samt deras intervjusvar för att tolka resultaten utifrån våra valda begrepp.

### 6.1 Resultat av enkät

Enkäten har gått ut till 17 pedagoger och det är 14 pedagoger som har besvarat den.

Alla pedagoger som har besvarat enkäten uppger att de någon gång arbetat med estetiska uttrycksformer i arbetet på förskolan.

Sju av pedagogerna har svarat att de använt sig av flertalet av de estetiska uttrycksformerna som bild, musik, drama och dans. Tre pedagoger har angett tre olika uttrycksformer. Tre har angett att de har använt sig av två olika uttrycksformer men vi kan inte se någon koppling i svaren, då det är olika uttrycksformer som angetts. En pedagog har svarat att den endast använt sig av teater. Flera har också angett andra svar som vi inte räknat som estetiska uttrycksformer som till exempel sagor, naturen och matematik.

Sex av fjorton pedagoger har använt sig av estetiska uttrycksformer i syftet att barnen ska få möjlighet att uppleva dessa. Fyra har angett att syftet har varit att utveckla språket och/eller att barnen ska få möjlighet att uttrycka känslor och tankar. Några andra syften som har angetts är att synliggöra en bok, lära sig matematik, samt barnens intresse och identitet.

På frågan om pedagogerna använt sig av estetiska uttrycksformer i något annat ämne eller område svarade två ofta, åtta ibland, en sällan och tre vet ej. I följdfrågan till denna ser vi att vi kanske inte varit tillräckligt tydliga då pedagogerna ombeds svara inom vilka ämnen/områden och i vilket syfte eller på vilket/vilka sätt. Vi ser att begreppet områden kan

misstolkas då pedagoger svarat att de använder uttrycksformerna dagligen i olika situationer. Fem pedagoger har angett att de använt sig av detta arbetssätt i matematiksyfte. Tre har uttryckt språk som syfte. Två pedagoger har använt sig av estetiska uttrycksformer i arbetet med demokratiska värden som till exempel identitet, självkänsla, känslor.

Tio pedagoger har angett att de känner sig bekväma i användandet av estetiska uttrycksformer i sin undervisning. Flertalet av dessa tycker att det är ett arbetssätt som ofta fångar barnens intresse. Andra anledningar som har angetts till att pedagoger är bekväma är erfarenhet, barngrupp, material samt att barnen blir mer kreativa och delaktiga.

Tre pedagoger upplever att de känner sig osäkra med att använda sig av estetiska uttrycksformer i sin undervisning och anledningar som framkommer är låg självkänsla och attityder i arbetslaget. En av dessa skriver dock att detta skulle kunna förändras genom övning.

### **6.1.1 Analys av enkätresultat**

Utifrån enkätresultaten ser vi att alla pedagoger har använt sig av estetiska uttrycksformer i någon form, de flesta av pedagogerna har använt flera av uttrycksformerna. Det vi dock kan utläsa är att alla kanske inte har förståelse för begreppet då de angett matematik, sagor och naturen som en estetisk uttrycksform. Vi ser också att flera av pedagogerna använt sig av detta som en metod i undervisningen av andra ämnen och områden, framför allt i undervisning av matematik och språk. Några pedagoger vet inte om de har använt sig av detta arbetssätt. Detta kan vi också tolka som en osäkerhet kring begreppet estetiska uttrycksformer. Då några av pedagogerna uttrycker att de känner sig osäkra med att använda sig av estetiska uttrycksformer i sin undervisning kan detta tolkas som att det finns ett behov av ytterligare kunskap och kompetens inom det transtransdisciplinära lärandet.

Utifrån vår analys av enkätresultaten valde vi att ha en kort genomgång med pedagogerna om hur vi tänkt oss att man kan använda sig av estetiska uttrycksformer i ett transdisciplinärt lärande. Vi berättade också om den forskning som vi utgått ifrån i denna studie som visar på att barn lär sig genom kroppen och sinnena. I och med denna genomgång var vår förhoppning att de pedagoger som uttryckt en osäkerhet i enkäten skulle få en större förståelse för det transdisciplinära lärandet.

## **6.2 Aktioner och process**

Här nedan beskriver vi de olika avdelningarnas aktioner samt deras reflektioner mellan aktionerna. Alla avdelningar har valt lärandeobjekt, utifrån vilket tema de har just nu på förskolan vilket gör att det ser olika ut.

### **Avdelning A**

Detta är en avdelning med barn i åldrarna 1-3. Den här förskolan har detta år valt att rikta in sig på demokrati. Utifrån det har denna avdelning valt att just nu arbeta med grupptillhörighet utifrån sagan ”Alla får åka med”. När pedagogerna skulle välja lärandeobjekt, vad de vill att barnen ska lära sig, valde de matematik då de tyckt att det varit svårt att få in matematiken i

demokratitemat. De valde målet att öka barnens förståelse för antal upp till fem samt att förstå att antalet förändras när något tillkommer.

Den första valda aktionen var att använda sig av sången ”En elefant balanserade”.

Avdelningen har tillgång till en lekhall en gång i veckan där de utförde aktionen. De valde att först projicera sången med en liten film där pedagogen tydligt visade med röst och fingrar att antalet ökade när en elefant tillkom. Efter det fick barnen själva gå balansgång medan de sjöng elefantsången. Det var först ett barn, sen två och så vidare. Pedagogen var tydlig med att framhäva att antalet förändrades varje gång det tillkom ett barn. Pedagogernas reflektioner efter aktionen att det var roligt att se att barnen lockas av aktiviteten och vill vara delaktiga. Det beslutades att de skulle fortsätta med aktiviteten fler gånger för att barnen skulle känna sig trygga i den. Det beslutades också att pedagogerna under den efterföljande veckan skulle ta in räknandet i språksamlingen och arbetet med sagan ”Alla får åka med”. Barnen har tidigare dramatiserat sagan med hjälp av en egentillverkad lastbil. Nu skulle de även använda sig av dramatiseringen för att räkna tillsammans när barnen kliver in i lastbilen en efter en. Reflektionerna efter denna aktion var att alla barn visade intresse för att pröva. Ett barn som tidigare varit svårlockat såg att det hände något spännande och valde att också vara med. Pedagogerna valde också att genomföra denna aktion flera gånger för att barnen skulle bli trygga. Pedagogerna berättade också mellan dessa aktioner att barnens intresse ökade för framför allt sången om elefanterna. Barnen önskade att sjunga sången och ville med hjälp av en pedagog räkna och peka. Vid ett tillfälle när några av barnen var i lekhallen valde de på eget bevåg att göra en balansbana, samt sjunga och leka elefanterna.

## Avdelning B

Denna avdelning arbetar utifrån demokratimålet med att stärka Jaget hos barnen. Det vill de göra genom att stärka barnens språk, ge dem ökat ordförråd, utveckla deras talspråk samt få större förståelse för begrepp och dess innebörd utifrån boken ”Bobbos väska”. Barnen har tidigare blivit introducerade för boken genom läsning och vid första aktionen har pedagogerna valt att dramatisera boken med en väska som innehåller samma innehåll som boken. I pedagogernas reflektion av aktiviteten framkom det att barnen tyckte det var spännande men att det däremot var svårt för barnen att veta vem de skulle lyssna på då en av pedagogerna visade boken samtidigt som den andra pedagogen dramatiserade med konkret material. De valde att till nästa aktion dela in barnen i tre mindre grupper med en pedagog i varje. Vid nästa aktion upplevde pedagogerna att det blev lättare att hålla barnen fokuserade med denna förändring. Barnen visade stor nyfikenhet och ett stort intresse. Till tredje aktionen valde pedagogerna att tillföra tecken i dramatiseringen av boken för att förstärka begreppen ytterligare. Pedagogerna beskriver i sina reflektioner att detta var något flera av barnen ville prova på. De upplevde också att barnen visade ett stort igenkännande. Barnen uttryckte att de ville dramatisera boken om och om igen. De upplevde också att det var tydligt att även de allra yngsta barnen hängde med trots att de inte har språket. Andra reflektioner utifrån aktionen var att det är viktigt att man som pedagog känner av sin barngrupp och anpassar innehållet efter den och de funderade även på att som fortsättning testa att ”klappa” stavelser till sakerna i väskan för att barnen genom rytm ska höra ljuden, stavelserna och ändelserna i orden.

## Avdelning C

På den här förskolans yngre barnavdelning har man den här terminen valt att använda sig av Babblarna som tema. Detta för att på ett lekfullt sätt med färggranna figurer locka barnen att

utveckla sitt språk och att ge barnen förståelse för lägesord. Pedagogerna har byggt sina aktioner på två böcker, "Var är Babbas saker?" och "Bobbos väska". Pedagogerna utförde sina aktioner vid flera tillfällen och det gick till så att pedagogerna inledningsvis gjorde i ordning tygpåsar med material utifrån böckernas innehåll. Sedan läste en pedagog boken och den andra satt som stöd bland barnen. Rekvisita plockades upp ur påsen samtidigt som man läste sagan. På detta sätt fick barnen både höra sagan och se föremålen fysiskt. Under de två nästföljande gångerna spelades boken upp som bordsteater med hjälp av föremålen från påsen. Man förstärkte även vissa ord med tecken. Nu kunde pedagogerna se att flera av barnen visste vad som skulle hända och förekom pedagogerna med ord eller pekningar. Reflektioner som kom fram i pedagogernas loggböcker var bland annat att det var viktigt att det inte fanns störande moment runt omkring när boken skulle läsas, samt att det blev bättre när de gjorde om läsgrupperna utifrån ålder och barnens mognadsgrad. Då kunde alla hänga med lättare och även de yngsta fick en chans att uttrycka sig.

Det framgick också av det pedagogerna skriver i loggböckerna och berättar att barnen fortsatte med teatern i sin lek. De placerade föremål på olika ställen precis som i boken eller ville att kompiserna skulle göra det efter deras uppmaningar. Pedagogerna såg också att de yngsta kunde teckna Bobbos färg som är röd och därefter peka på andra röda saker och göra tecknet för röd. De yngre barnen visade också intresse för att stoppa saker i påsar för att sedan vilja visa upp dem på samma sätt som pedagogerna gjort. En utveckling av aktionen beskriver pedagogerna skulle kunna vara att barnen får turas om att vara den som ska hitta Babbas saker eller ta fram sakerna ur Bobbos väska och att materialet flyttar från bordet ut i lärmiljöerna i stället.

#### Avdelning D

Den här avdelningen har äldre barn i åldern 3–5 år. Deras tema under den här terminen är vatten. Vatten har utifrån barnens önskemål utforskats på olika sätt. En av aktiviteterna som utfördes var att få lyssna till ljudet av vatten som lät på olika sätt och sen försöka att röra sig till ljuden. Det var bland annat ljudet av en fors, en toalett som spolade, ösregn och vatten som droppar. Barnen var väldigt kreativa i sina rörelser. De ville även fortsätta lyssna på vattenljud efter att aktiviteten avslutats.

En annan aktivitet som utfördes inom vattentemat var en flaskorkester. Här skulle barnen få möjlighet att mäta, lyssna, diskutera och reflektera över ljudet som uppstod i flaskorna. De mätte upp olika mängder vatten i glasflaskor. Sedan färgades vattnet med hushållsfärg så det blev lättare att särskilja flaskorna. De fick sedan varsin tesked som de uppmanades att försiktigt slå med på sin flaska. De lyssnade på en flaska i taget och jämförde ljuden. Sedan funderades det och diskuterades det, varför lät det olika i flaskorna? De avslutade aktiviteten med att tillsammans spela Lilla snigel på flaskorna samtidigt som de sjöng sången.

Denna aktivitet blev väldigt uppskattad och barnen pratade om den i flera dagar. Några försökte göra en egen orkester med glaset vid matbordet men då de är gjorda av plast uteblev klangen som uppstod i flaskan. Man kunde se att det var några barn som tog med sig mätandet ut på gården, de använde små plastmuggar för att fylla olika stora hinkar och räknade hur många muggar som behövdes till respektive hink.

## 6.2.1 Sammanfattning av pedagogernas reflektioner under processen

Utifrån de reflekterande samtalen samt pedagogernas loggböcker kunde vi se en förändring i flera pedagogers inställning till detta arbetssätt. De uttryckte att de fick en större förståelse för undervisningsformen ju fler gånger de använde sig av denna. Andra tankar som delades med oss var att det inte alls var lika svårt som de trott att använda sig av estetiska uttrycksformer i ett transdisciplinärt lärande och att vår förklaring/genomgång av arbetssättet varit till stor hjälp. Pedagogerna blev glatt överraskade av att undervisningen lockade många barn samt att barnens fokus i aktiviteten kunde bibehållas under längre stunder än vanligt.

## 6.3 Resultat av intervjuer

Här beskriver vi resultatet från våra intervjuer av pedagogerna efter avslutade aktioner. Sammanlagt har vi kunnat intervjua elva av fjorton pedagoger. Tre av pedagogerna har inte kunnat intervjuas på grund av att de av olika anledningar inte varit delaktiga i aktionerna. Samtliga pedagogers namn är fingerade.

”Eftersom man använder både kropp och sinnen tror jag att det är lättare att ta till sig kunskapen” (Pedagog ”Anna”)

Samtliga pedagoger har uttryckt att de ser möjligheter att arbeta transdisciplinärt genom estetiska uttrycksformer. Flera uttryckte att de upplever att de yngre barnen som inte har språket gynnas av detta arbetssätt. Barnen kan vara delaktiga i undervisningen genom att använda sig av kroppen även om det verbala språket inte finns ännu. Pedagogerna menar också att det går att nå fler barn då arbetssättet uppfattas som lek- och lustfyllt.

”Att det kanske blir svårt att förstå vilket av ämnena de ska fokusera på. Om man inte är tillräckligt tydlig i det man gör. Som barnen vid flaskorkestern, de tappade det matematiska så fort vi hällde färg i vattnet” (Pedagog ”Emma”)

En svårighet som flera pedagoger såg med detta arbetssätt var att det är svårt att lägga undervisningen på en nivå som passar barngruppen, framför allt när man jobbar med 1-3åringar och barnen kommit olika långt i sin utveckling. En pedagog uttryckte att det kan vara svårt att veta vilket ämne man ska fokusera på när man arbetar transdisciplinärt. Det kan också vara en svårighet om barnet inte är bekväm i situationen. Som exempel lyfter en av pedagogerna att barnet kan behöva uppleva aktiviteten vid flera tillfällen innan det vill vara med. Svårighet kan också vara ens egen fantasi som pedagog, att komma på hur man ska kunna använda sig av skapandet i det man vill att barnen ska lära sig.

”Ja, det tycker jag absolut. Alltså att det blir mer tydligt. I alla fall i det vi jobbat med då både antal i bilen och sen med fem elefanterna, i stället för att man bara skulle gjort det ena. Det har blivit väldigt tydligt för barnen tycker jag.” (Pedagog ”Kim”)

När vi ställde frågan om pedagogerna upplever att lärandeobjektet blir tydligt för barnen genom att använda sig av estetiska uttrycksformer svarade samtliga pedagoger ja. Pedagogerna fick sedan berätta hur de kunde se det. Här har vi valt att dela upp pedagogernas svar utifrån avdelning och aktion så att det ska bli tydligare.

Avdelning A: Lärandeobjekt: att öka förståelsen för antal upp till 5 och hur det förändras när något tillkommer. Aktioner utifrån elefantsången och sagan ”Alla får åka med”.

Båda de intervjuade pedagogerna på avdelningen uttryckte att de kunde se en ökad förståelse för lärandet genom att barnen nu självmant pekar när de räknar. Inte alla men de flesta barn. Tidigare var det endast pedagogerna som själva pekade. Barnen försöker även visa antalet med sina fingrar trots att det är lite svårt. En av pedagogerna lyfter att hon tror att det blivit tydligare för barnen att de har använt sig av både elefantsången och lastbilen i sagan i stället för bara det ena. Hon menar också att barnen får uppleva räknandet på olika sätt med sång och rörelse.

Avdelning B: Lärandeobjekt: att stärka språket genom dramatisering av ”Bobbos väska”.

Båda två av de deltagande pedagogerna på avdelningen lyfte att barnen kan fler ord och fått en större ordförståelse. Pedagogerna har i sin dramatisering vävt in tecken som de nu ser att barnen använder. Barnen har visat ett större intresse för själva ljuden och försöker oftare ljuda själva nu.

Avdelning C: Lärandeobjekt: att öka förståelsen för lägesord samt verbalt benämna eller teckna föremål utifrån konkret material. Utifrån böckerna ”Var är Babbas saker?” och ”Bobbos väska”.

De tre pedagogerna som utfört aktiviteterna tycker att de ser att barnen tagit till sig det som de har gjort genom att de använder sig av det i andra situationer och i leken. De använder annat material för att härma det vi gjort. De instruerar kompisar att placera föremål på olika ställen och tecknar färgen röd när den dyker upp i andra sammanhang än på Bobbo. Redan vid andra aktivitetstillfället kunde några av barnen föregå pedagogen med pekningar och ord innan all rekvisita var på plats på bordet.

Avdelning D: Lärandeobjekt: att låta barnen använda sin kropp för gestaltning av olika vattenljud, samt att vid vattenorkestern få ges möjlighet att mäta, lyssna och diskutera i små grupper om ljud.

Pedagogerna var överens om att detta var aktiviteter som verkligen fångade barnens nyfikenhet. De hade många fina diskussioner kring flaskorkestern och barnen kom med mängder av idéer om varför det lät som det gjorde. Barnen använde även mätandet i vattenlek ute på gården efter avslutad aktivitet och när musik vid ett annat tillfälle spelades på avdelningen började två pojkar hoppa och dansa till musiken samtidigt som den ena sa: ”Titta på oss! Vi hoppar som droppar”.

Vår avslutande intervjufråga var på vilket sätt pedagogerna kommer att använda sig av detta arbetssätt i framtiden.

Alla utom en pedagog uttryckte att de var positiva till att använda sig av detta arbetssätt i framtiden, framför allt i undervisningen av matematik, språk och naturvetenskap. En pedagog kände oro inför den egna förmågan då hen inte känner sig van. Trots detta uttrycker samma pedagog att det är ett bra arbetssätt och att barnen verkar gilla att använda både kroppen och sinnena. Några av pedagogerna lyfter att de arbetat på detta sätt tidigare men att lärandet blev tydligare när de själva dokumenterar och reflekterar i loggböckerna emellan aktiviteterna. En



pedagog betonar vikten av att vara tydlig med det tänka lärandet så att fokus inte endast hamnar på det estetiska. Detta uttrycktes vara något som de ville fortsätta med. En pedagog vill använda sig av drama mer i framtiden då hon tidigare mest använt sig av sång och musik. Flera ser möjligheter att använda sig av estetiska uttrycksformer i framtiden för att för att barnen ska få uppleva olika känslor och sinnesstämningar. Vi fick också svar som att pedagogerna kommer att använda sig av detta i samlingarna framöver och i högläsningssituationer.

## 6.4 Analys av resultat utifrån valda begrepp

Om vi utgår från Lindströmsmodellen (Lindström, 2015) ser vi att alla medverkande arbetslag använt sig av lärande MED estetiska uttrycksformer. Pedagogerna har bestämt målet på förhand, vilket gör det till konvergent. I likhet mellan Lindströms beskrivning av ett konvergent mål i samband med undervisning, och variationsteorins beskrivning av mål i samband med begreppet lärandeobjekt, är att målet med det tänkta lärandet behöver vara tydligt. Eftersom de estetiska uttrycksformerna här används som ett medel i undervisningen för att få kunskaper inom ett annat ämnesområde är lärandet medieneutralt (Lindström, 2015). Vi ser i våra intervjuer att några av pedagogerna kan tycka att det är svårt att skilja på det medieneutrala och mediespecifika, att det kan bli fokus på fel material. Svårigheter som uttrycktes är till exempel brist på fantasi hos pedagogen samt oro inför den egna förmågan att kunna förmedla lärandeobjektet. Detta skulle kunna tolkas som att pedagogerna är mer vana att undervisa i ett mediespecifikt lärandeobjekt. På frågan hur pedagogerna kommer använda sig av detta arbetssätt i framtiden var det flera pedagoger som ville använda sig av estetiska uttrycksformer för att barnen ska få uppleva olika känslor vilket vi ser som lärande GENOM.

Björklund (2020) beskriver att det är viktigt att ha fokus på ett tydligt lärandeobjekt i undervisningen, att det blir tydligt vad man vill att barnen ska lära sig. I de reflekterande samtalen framkom att några pedagoger kände sig säkrare i arbetssättet efter vår genomgång och att de hade möjlighet att ställa frågor till oss under utvecklingsarbetets gång. Genom att de hela tiden hade lärandeobjektet i fokus ansåg de flesta pedagoger att det var lättare att utforma transdisciplinära aktiviteter. Detta tolkar vi som att pedagogernas kompetens har stärkts inom området. Alla deltagande pedagoger svarade i intervjuerna att lärandeobjektet blev tydligare för barnen genom att de använde sig av estetiska uttrycksform som ett medel. Uttrycksformerna gör att det blir lättare att få barnen delaktiga, nyfikna och intresserade. En pedagog betonar att det kan vara svårt för barnen att ta till sig det man vill undervisa i om man inte är tillräckligt tydlig. Ett exempel är att det kan bli fokus på färgen i vattnet när lärandeobjektet var mätandet.

För att få förståelse för lärandeobjektet beskriver Björklund (2020) att barnen behöver få möjlighet att utforska från olika aspekter. På avdelningen som arbetat med att öka barnens förståelse för antal har barnen fått uppleva olika aspekter av lärandet genom musik, bild och dramatisering. En pedagog tycker att räknandet blir tydligt för barnen genom att de fått arbeta både med dramatiseringen av lastbilen och elefantsången. Barnen får på så sätt olika aspekter och förståelse att räknandet kan användas i olika sammanhang. De olika aspekterna blir också tydliga på den avdelningen som arbetat med mätande när barnen självmant använder sig av kunskapen vid andra aktiviteter som till exempel vattenlek och musik.

## 7 Diskussion

Här kommer vi att sammanfatta våra resultat och jämföra med tidigare forskning. Vi kommer att diskutera och reflektera kring våra valda metoder och slutligen ge förslag på fortsatt forskning.

### 7.1 Resultatdiskussion

I denna studie har vi undersökt pedagogernas kompetens kring att använda sig av estetiska uttrycksformer i ett transdisciplinärt lärande samt om de ser att lärandet blir tydligare med denna undervisningsform. Vi har undersökt om och hur pedagogerna kommer använda sig av detta arbetssätt i framtiden.

I resultatet av vår enkät uttryckte några pedagoger att de kände sig osäkra på att använda sig av estetiska uttrycksformer i sin undervisning. Lindqvist (2020) problematiserar utifrån sin studie att förskolläraryrket ser olika ut på de olika lärosätena i Sverige och att inte alla studenter får tillräckliga teoretiska och praktiska kunskaper inom estetisk verksamhet. Att pedagoger i studien känner sig osäkra skulle utifrån deras svar kunna tolkas som att de inte har tillräckligt med kompetens inom området. Om vi ser till våra egna erfarenheter förstår vi pedagogernas osäkerhet. Vi har själva upplevt den känslan under våra år som verksamma i förskolan. De redskap och utmaningar som vi fått med oss från vår estetik kurs under första terminen i utbildningen har gjort att vi har stärkts i vår kompetens men även gett oss självförtroendet att faktiskt våga prova dessa redskap i vår undervisning. Detta är något vi skulle önska att alla pedagoger i förskolan fick ta del av. I vårt utvecklingsarbete fick alla pedagoger utmanas i att använda sig av estetiska uttrycksformer. När vi sedan utförde intervjuerna kunde vi se att även de som tidigare uttryckt en oro kring detta nu var positiva till de estetiska uttrycksätten.

Pramling Samuelsson m.fl. (2009) menar att pedagoger har svårt att urskilja lärandeobjektet när det handlar om estetiska uttrycksformer. Även Björklund m. fl. lyfter att undervisning inte automatiskt leder till lärande och att det är viktigt att pedagogen tydliggör vad det är som ska läras. Utifrån våra intervjuer ser vi att samtliga pedagoger anser att lärandeobjektet blir tydligt för barnen genom denna undervisningsform. En pedagog reflekterade kring att det kan vara svårt för barnen att hålla fokus på det tänkta ämnet om inte pedagogen är tydlig. Vi tror att lärandeobjektet blev tydligt för barnen genom att pedagogerna fick en fördjupad förståelse för hur lärande kan beskrivas med utgångspunkt i variationsteorin. Genom att pedagogerna innan aktiviteterna fick reflektera kring vilket lärandeobjekt som skulle läras ut blir det lättare för dem att vara tydliga i sin undervisningsroll. Detta var något som även pedagogerna uttryckte som något positivt.

Resultatet utifrån aktionerna visar att pedagogerna vid de avdelningar som arbetat med dramatisering i språkutvecklande syfte kunde se en positiv förändring hos barnen. Pedagogerna såg att barnen fick ett utökat ordförråd och större ordförståelse. Detta går hand i hand med den forskning som Moreno m.fl (2019) beskriver i sin artikel. Även om det i den studien visade sig att barnens ordförråd utvecklades efter musikträning kan vi här se tendenser att effekten av dramatisering skulle kunna vara densamma.

Även den avdelning som arbetat med att öka barnens förståelse för antal och vad som händer när något tillkommer kunde se att barnens förmågor ökade genom att barnen själva tog med

sig räknandet in i andra situationer. Duman och Özcelik (2018) studier visade på att matematikinläring kan underlättas genom estiska uttrycksformer. Pedagogerna i vår studie upplevde att räknandet blev roligare och intressantare när sång och drama användes.

Vi ser också att aktiviteten där barnen mäter upp vatten i flaskor stämmer överens med tidigare forskning. I Chens (2020) forskningsstudie belyser man att barnens kognitiva förmågor ökade när de fick uppleva naturvetenskap genom estetik. Även barnens inställning till naturvetenskap förbättrades. I vår studie visade det sig genom att barnen använde sina nya kunskaper även i andra miljöer.

## 7.2 Metoddiskussion

Vi startade upp vårt utvecklingsarbete med att dela ut en enkät till deltagande pedagoger. Barmark och Djurfeldt (2020) beskriver att det är viktigt för reliabiliteten att frågor i en enkät är tydliga och anpassade efter målgruppen. Vi kan i efterhand se att en av våra frågor var ställd på ett otydligt sätt vilket gjorde att den tolkades olika bland pedagogerna. Enkätsvaren var viktiga för oss för att veta hur vi skulle gå vidare i vårt arbete.

Vi har sett stora fördelar med att använda oss av Aktionsforskning. Genom att vi använde oss av variationsteori fick pedagogerna verkligen tänka till kring vad de ville att barnen skulle lära sig och sedan fundera över vilka estetiska uttrycksformer de kan använda för att undervisa i detta. Rönnerman (2018) beskriver att det viktiga med kritisk aktionsforskning är att aktionerna och reflektionerna leder till högre måluppfyllelse. Här såg vi att den loggbok som vi delade ut blev ett viktigt verktyg. Pedagogerna uttryckte att loggböckerna tydliggjorde vad som efterfrågades samt att den möjliggjorde till reflektion efter utförd aktion. Tillsammans med pedagogerna utgick vi från loggboken och deras reflektioner när nya aktioner skulle utformas. Vi hade dock velat finnas mer tillgängliga för handledning i arbetslagen men organisatoriska faktorer så som personalfrånvaro och tidsbrist påverkade detta.

Vi anser genom att vi gjorde en gemensam intervjuguide blev intervjuerna likvärdiga trots att dessa gjordes på två olika förskolor. Utifrån svaren på intervjufrågorna kunde våra frågeställningar besvaras. Till skillnad från när de besvarade enkäten gavs pedagogerna nu möjlighet att ge utförligare svar. Vi kunde också förklara frågorna när ovisshet uppstod.

Vi upplever att de metoder som vi beskrivit och använt oss av har lett till att vi kunnat besvara våra frågeställningar.

## 7.3 Fortsatt forskning

Då denna studie var begränsad till några veckor skulle vi tycka att det var spännande att kunna följa ett liknande projekt som pågick under ett helt läsår. Vi hade velat se om det transdisciplinära lärandet med och genom estetiska uttrycksformer då hade lett till en naturlig del av den vardagliga undervisningen. Skulle ett längre projekt kunna leda till att pedagogerna känner större självsäkerhet kring undervisningsformen?

I vår studie valde vi att utgå från pedagogernas roll i det transdisciplinära lärandet. Nästa steg skulle kunna vara att studera barnen och hur lärandeobjektet blir tydligare för dem med denna undervisningsform. I den tidigare forskningen som vi utgått ifrån ser vi att flertalet av studierna pågått under kortare tidsperioder, därför skulle vi även här vilja se vad en längre studie skulle innebära för barnens lärande och utveckling.

## 8 Referenslista

- Barmark, M., & Djurfeldt, G. (2020). Statistisk verktygslåda 0: att förstå *och förändra världen med siffror*. (Andra upplagan ed.). Studentlitteratur.
- Björklund, C., Pramling Samuelsson, I., & Reis, M. (2019). Om nödvändigheten av undervisning i förskolan- exemplet matematik. *Barn, 2019, Vol. 3-4, p. 21*.  
<https://doi.org/10.5324/barn.v36i3-4.2895>
- Dahlbäck, K. (2016). Lärares uppfattningar om betydelsen av estetiska uttrycksformer i svenskämnet. *Barn - Nordic Journal On Child And Childhood Research, Vol.5 (2)*.  
<https://doi.org/10.7577/if.v5i2.1851>
- Dow, C. (2010). Young Children and Movement: The Power of Creative Dance. *YC Young Children, 65(2)*, 30-35.
- Duman, B., & Özçelik, C. (2018). The effect of the creative drama-supported problem-based learning approach on the self-efficacy ability in geometry. *Universal Journal of Educational Research, 6(12)*, 2918-2924. Retrieved from  
<https://www.proquest.com/scholarly-journals/effect-creative-drama-supported-problem-based/docview/2461136989/se-2>
- Lagerlöf, P; Wallerstedt, C. (2018). Linnécentret for forskning om lärande (LinCS) Förskollärares perspektiv på musikundervisningens utmaningar för de yngsta barnen i förskolan. Institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande 2018. *Barn - Nordic Journal On Child And Childhood Research, Vol. 36, Iss. 3-4, pp. 59-78*.  
<https://doi.org/10.5324/barn.v36i3-4.2897>
- Lindqvist, A. (2020). Bortglömda Kroppar I Ett Akademiserat Förskolläraryrke? Om Förskolläraryrkestidningens Lärprocess. *Dance Articulated 5(1) Dance Articulated, 2020, Vol.5 (1)*. Web.
- Läroplan för förskolan Lpfö 18*. Skolverket. Tillgänglig:  
<https://www.skolverket.se/getFile?file=4001>
- Moerman, P. (2015). Dansa och lär. Hur dans gör lärandet effektivt och lustfyllt. I A. Burman (red.), *Konst och lärande. Essäer om estetiska lärprocesser* (s. 183-216). Södertörn högskola.
- Moreno, S., Bialystok, E., Barac, R., Schellenberg, E. G., Cepeda, N. J., & Chau, T. (2011). Short-term music training enhances verbal intelligence and executive function. *Psychological Science, 22(11)*, 1425-1433.  
<https://doi.org.ezproxy.ub.gu.se/10.1177/0956797611416999>
- Nationalencyklopedin*, transdisciplinär. <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/transdisciplinär> (hämtad 2023-10-26)

- Nylund, M., & Lärarförbundet. (2010). *Aktionsforskning i förskolan - trots att schemat är fullt*. Lärarförbundets förlag.
- Pramling Samuelsson, I., Asplund Carlsson, M., Olsson, B., Pramling, N., & Wallerstedt, C. (Juni 2009). The art of teaching children the arts: music, dance and poetry with children aged 2-8 years old. *International Journal of Early Years Education*, Vol. 17, No. 2, 119- 135.  
<https://doi.org/10.1080/09669760902982323>
- Rönnerman, K. (2010) Aktionsforskning - en väg mot kvalitet och förbättring . I Nylund, M., Sandback, C., Wilhelmsson, B., & Rönnerman, K. *Aktionsforskning i förskolan – trota att schemat är fullt* (s. 13-30). Lärarförbundets förlag.
- Skolinspektionen 2016. *Förskolans pedagogiska uppdrag– Om undervisning, lärande och förskollärares ansvar. Kvalitetsgranskning 2016.*  
[Förskolans pedagogiska uppdrag \(skolinspektionen.se\)](https://www.skolinspektionen.se/publikationer/2016-09-01-forskolans-pedagogiska-uppdrag)
- Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk- samhällsvetenskaplig forskning*. Vetenskapsrådet.  
<https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2002-01-08-forskningsetiska-principer-inom-humanistisk-samhallsvetenskaplig-forskning.html>
- Vetenskapsrådet (2017). *God forskningssed. Vetenskapsrådets rapportserie 1:2011*. Vetenskapsrådet.  
<https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2017-08-29-god-forskningssed.html>
- Yu-Ting, C. (Jun 2020). An investigation of young children´s science and aesthetic learning through a sciense aesthetic thematic carriculum: a mixed-methods study. *Australasian Journal of Early Childhood Vol. 45, Iss. 2, :pp. 127-141.*  
<https://doi.org/10.1177/1836939120918503>
- Åkerblom, A. Hellman, A., & Pramling, N. (2020). *Metodologi för studier i, om och med förskolan*. Gleerups.
- Özbay, I. (2022). Preschool Teachers' Opinion on Active Learning. *Bartin Vol. 11, Iss. 1, pp 235-247.*  
<https://doi.org/10.14686/buefad.923137>

# Bilaga 1-Samtyckesblankett vårdnadshavare

## Till vårdnadshavare

Hej vi heter Lena och Jennie och är förskollärestudenter vid Göteborgs universitet. Som en del av utbildningen genomför vi ett examensarbete i form av en studie/utvecklingsarbete. Vi vill med detta brev be er som vårdnadshavare om tillåtelse att ert barn deltar i observationer i samband med vår datainsamling.

## *Information om studien/utvecklingsarbete*

Vårt syfte med utvecklingsarbetet är att det ska bidra till en ökad kompetens hos pedagogerna om och i estetiska uttrycksformer som drama, musik, dans och bild och hur dessa kan användas i undervisningen inom andra ämnen och områden. Vi utgår från forskning som visar på att barn lär sig lättare när de får använda sig av hela kroppen och sina sinnen. I detta utvecklingsarbete kommer fokus främst ligga på pedagogerna och hur de använder sig av dessa uttrycksformer i undervisningen med barnen.

## *Förfrågan om deltagande*

Efter att du tagit del av informationen så tillfrågas du om du godkänner att ditt barn deltar i studien. Medverka i studien innebär att vi observerar pedagogerna medan de undervisar barnen i olika gruppaktiviteter.

## *Konfidentialitet*

Alla uppgifter om ditt barn behandlas konfidentiellt. Detta innebär att de förskolor/ förskoleklasser, barn, eller pedagoger som finns med i undersökningen inte kommer nämnas vid namn eller på annat sätt kunna vara möjliga att identifiera i undersökningen. Vilken stad eller vilken stadsdel som undersökningen genomförs i skrivs inte heller fram i uppsatsen.

## *Hantering av data och personuppgifter*

Efter avslutat examensarbete raderas all data och insamlade personuppgifter. Inspelning av rörlig bild sker med förskolans ipad eller liknande verktyg, och lämnar inte förskolans lokaler.

## *Frivillighet*

Deltagande i studien är frivilligt och bygger på att barnets vårdnadshavare ger sitt skriftliga samtycke. Alla deltagare har också rätt att avbryta sin medverkan i studien när som de önskar utan att ange särskilda skäl för det. För att avbryta sin medverkan kontaktas studenterna, se kontaktuppgifter nedan. Väljer du att inte låta ditt barn delta i studien, eller att avbryta medverkan, så kommer detta inte få några konsekvenser och inte påverka eller inkräkta på ditt barns sedvanliga tillvaro på förskolan.

**Jag har tagit del av ovanstående information och samtycker/samtycker inte till att mitt barn deltar i studien. Ringa in ert svar nedan och lämna in er blankett till förskolan senast den fredagen den 22/9-2023.**

**samtycker**

**samtycker inte**

Datum .....

Barnets namn.....

vårdnadshavares underskrift/er

.....

.....

Har ni ytterligare frågor ber vi er kontakta oss på nedanstående mailadresser:

Jennie:

Lena:

*Med vänliga hälsningar*

Jennie Johansson och Lena Jonsson

Kursansvarig är:

Andreas Jacobsson    *E-mail:*



## Bilaga 2-Samtyckesblankett pedagoger

### *Till pedagoger som deltar i utvecklingsarbetet*

Hej vi heter Lena och Jennie och är förskollärarstudenter vid Göteborgs universitet. Som en del av utbildningen genomför vi ett examensarbete i form av en studie/utvecklingsarbete. Vi vill med detta brev informera er om studien samt be om ert samtycke att delta i studien.

### *Information om studien/utvecklingsarbete*

Vårt syfte med utvecklingsarbetet är att det ska bidra till en ökad kompetens hos pedagoger om och i estetiska uttrycksformer i ett transdisciplinärt lärande, samt att det leder till att pedagogerna använder sig av detta i större utsträckning i sin undervisning. Transdisciplinärt betyder gränsöverskridande över områden. I denna studie innebär det att pedagogerna på förskolan använder sig av estetiska uttrycksformer i undervisningen, också inom andra ämnen och områden.

Vi kommer att inleda utvecklingsarbetet med en enkät för att ta del av pedagogernas erfarenheter av att arbeta med estetiska uttrycksformer i undervisningen.

Vi kommer att använda oss av aktionsforskning i vårt utvecklingsarbete i arbetslagen. Aktionsforskning är ett ord som är sammansatt av forskning och aktion. I arbetslagen kommer vi tillsammans börja med en frågeställning, vilket leder till aktion/handling som sedan observeras och utvärderas. Utvärderingen leder till en ny frågeställning och en ny aktion och fortsätter sedan så som i en spiral.

Efter avslutat utvecklingsarbete kommer vi att genomföra enskilda kortare intervjuer med pedagogerna som deltagit i studien.

### *Konfidentialitet*

Alla uppgifter om ditt deltagande behandlas konfidentiellt. Detta innebär att de förskolor, barn, eller pedagoger som finns med i undersökningen inte kommer nämnas vid namn eller på annat sätt kunna vara möjliga att identifiera i undersökningen. Vilken stad eller vilken stadsdel som undersökningen genomförs i skrivs inte heller fram i uppsatsen.

### *Hantering av data och personuppgifter*

Efter avslutat examensarbete raderas all data och insamlade personuppgifter. Inspelning av rörlig bild sker med förskolans ipad eller liknande verktyg, och lämnar inte förskolans lokaler.

### *Frivillighet*

Deltagande i studien är frivilligt och bygger på pedagogernas skriftliga samtycke. Alla deltagare har också rätt att avbryta sin medverkan i studien när som de önskar utan att ange särskilda skäl för det. För att avbryta sin medverkan kontaktas studenterna, se kontaktuppgifter nedan. Väljer du att inte delta i studien, eller att avbryta medverkan, så

kommer detta inte få några konsekvenser och inte påverka eller inkräkta på din sedvanliga tillvaro på förskolan.

Uppgifter som samlats in om enskilda personer kommer endast att användas i studiesyfte och ej utlånas för kommersiellt bruk eller andra icke-vetenskapliga syften.

**Jag har tagit del av ovanstående information och samtycker till att delta i studien**

Datum .....

Deltagarens namn.....

Har ni ytterligare frågor ber vi er kontakta oss på nedanstående mailadresser:

Jennie:

Lena:

*Med vänliga hälsningar*

Jennie Johansson och Lena Jonsson

Kursansvarig är: Andreas Jacobsson *E-mail:*

# Bilaga 3-Enkät pedagoger

Enkätundersökning.

Den här enkäten ingår i vårt examensarbete vid Göteborgs universitet. Dina svar är anonyma och kommer endast att användas i studiesyfte. Ringa in ditt svar. Tack för din medverkan.

1. Har du någon gång arbetat med estetiska uttrycksformer i ditt arbete på förskolan?

- Ja
- Nej
- Osäker

Om ja, vilka uttrycksformer har du då använt?

---

I vilket syfte?

---

Om nej, varför inte?

---

2. Har du använt dig av de estetiska uttrycksformerna i undervisningen i något annat ämne eller inom något område?

- Aldrig
- Sällan
- Ibland
- Ofta
- Vet ej

Om du har använt estetiska uttrycksformer i ett annat ämne/område- i vilket ämne/område i så fall? I vilket syfte? På vilket/vilka sätt?

---

---

---

3. Känner du dig bekväm med att använda dig av estetiska uttrycksformer i din undervisning?

- Ja
- Nej
- Osäker

Vad är det som gör att du känner dig bekväm/inte känner dig bekväm?

---

---

Om nej, vad skulle göra dig mer bekväm?

---

---

## Bilaga 4-Loggbok pedagoger

# Loggbok

Aktion/Aktivitet?

Vilket lärande eftersträvas?

Vad i undervisningen gick bra?

Vad i undervisningen kan förbättras till nästa gång?

Reflektioner från barnen?

Egna reflektioner?

Avdelning:

# Bilaga 5-Intervjuguide

Intervjuguide

Frågor

I detta utvecklingsarbete har ni fått prova på att använda er av ett transdisciplinärt lärande i er undervisning. Det innebär att ni använt er av estetiska uttrycksformer i undervisningen av andra ämnen.

Vilka möjligheter ser du med att använda dig av detta arbetssätt?

Vilka svårigheter kan det medföra att använda sig av arbetssättet?

Ni har i era aktiviteter utgått från vad ni vill att barnen ska lära sig, så kallat lärandeobjekt. Upplever du att lärandet blir tydligt för barnen genom denna undervisningsform?

Varför/varför inte?

På vilka sätt har du sett att barnen kan ha fått en ökad förståelse för det tänkta lärandet?

På vilka sätt kommer du att använda dig av detta arbetssätt i framtiden?